

„Ühise põllumajanduspoliitika strateegiakava 2021–2027“ lupjamise töögrupi II kohtumise memo

II kohtumine toimus 10. veebruaril 2020 Maaeluministeeriumi väikeses saalis kell 10.45–16.00 (Lai tn 39 // Lai tn 41, Tallinn).

Osalejad

Kohtumisest võtsid osa Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda MTÜ, Ida-Virumaa Talupidajate Liit, Keskkonnaagentuur, Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Amet, Keskkonnaministeerium, Eesti Energia, Põlva Põllumeeste Liit, Põllumajandusuuringute Keskus (skaibis), Keskkonnauuringute Keskus, Põllumajandusamet, Eesti Taimekasvatuse Instituut, Maaeluministeerium.

Kutse saajatest puudusid järgmiste organisatsioonide/ asutuste esindajad: Mahepõllumajanduse Koostöökogu, Eesti Maaparandajate Selts, Rapla Põllumeeste Liit, Latvian & Lithuanian Environment OÜ, Eesti Maaülikool.

Taust

Maaeluministeerium on alustanud Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP) strateegiakava 2021–2027 koostamisega. Strateegiakava koostamise eesmärk on parandada põllumajandustootmise, toiduainete tootmise ja maapiirkondade säästvat arengut.

Euroopa Komisjon esitas 1. juunil 2018 seadusandlikud ettepanekud 2020. aasta järgse ÜPP kohta. Ettepanekute eesmärgiks on tagada, et ÜPP vastaks paremini praegustele ja tulevastele väljakutsetele, toetades samal ajal jätkuvalt Euroopa Liidu põllumajandustootjaid jätkusuutliku ja konkurentsivõimelise põllumajandussektori kujundamisel. ÜPP rakendamiseks perioodil 2021–2027 tuleb igal liikmesriigil koostada ÜPP strateegiakava, mis hakkab hõlmama nii põllumajanduse otsetoetusi, seni maaelu arengukavade alusel rakendatud maaelu arengu toetusi kui ka põllumajanduse ühise turukorralduse teatud sektoripõhiseid programme.

Arengukava koostamist puudutav info ja toimunud töögruppide materjalid asuvad Maaeluministeeriumi kodulehel: <https://www.agri.ee/et/upp-strateegiakava-2021-2027>

Päevakava

- 10.45–11.00: kogunemine ja kohv
- 11.00–13.00: arutelu
- 13.00–13.45: lõuna (osaleja omal kulul)
- 13.45–15.45: arutelu
- 15.45–16.00: kokkuvõtte, lõpusõnad

Sissejuhatus, arutelude tulemused ja edasised tegevused

Töögrupi juht Sandra Salom tuletas meelde kohtumise eesmärki ja kavandatavaid tegevusi. Töögrupi teise kohtumise eesmärgiks oli üle vaadata ja täiendada sekkumislehte, mis sai sisustatud eelmisel kohtumisel aruteluks olnud informatsiooni põhjal.

Töögrupis vaadati läbi esialgne sekkumisleht ja toetuse andmise tingimused. Lupjamise sekkumisliigiks on pakutud Keskkonna-, kliima- ja muude majandamiskohustused, mis on enamasti viie- kuni seitsmeaastane II samba keskkonnatoetus. Sekkumine võiks olla tulemuspõhine, mullaproov võetakse nii toetuse alguses kui lõpus, et näha lupjamise mõju. Vajadus on tõsta mulla pH taset lupjamisega, et suurendada mulla orgaanilise süsiniku varu. Sekkumisega eelistatakse kliimasõbralikke lubiväetisi, näiteks tuhkasid. Turvasmuldadel lupjamist ei toetata, nende muldade väljaselgitamiseks vaadatakse mulla orgaanilise süsiniku sisaldust, mis peaks olema toetuse saamiseks alla 12%.

Arutelu tekkis selle üle, mida sekkumise puhul mullaproovis määrata. Toodi välja, et oluline on vaadata nii kaltsiumisisaldust kui pH-d. Arvati, et väävlit mullaproovides määrama ei peaks. Lisaks toodi välja, et mõistlik on lubjata kahe aasta tagant ja väiksemate kogustega. Põlevkivituhka kasutades avalduvad selle head omadused väikestes kogustes laotamisel, kui lubjavajadus on suur, siis ühe korraga seda tuhaga ära katta ei saa. Põlevkivituhaga tuleks väetada enne külvi või sügisel talikultuuride alla, muidu väävel ja sellega koos muud elemendid lähevad mullast välja. Ühe ettepanekuna oli sekkumislehes välja pakutud väävlit sisaldavate väetiste kasutamise piiramine. Selle ettepaneku asemel soovitati teemat käsitleda koolituse osana.

Kontrolli osas on vaja tõendust, et just konkreetsele põllule sai lubiväetis pandud. PRIA pakkus välja, et kontrolli aluseks oleks mullaproovid ja asukohamärgisega fotod. Kuna tegu on pindalatoetusega, mitte investeeringutoetusega, on vajalik teada, kuhu lubiväetis on laotatud. Leiti, et lubjatud põllust pildi tegemine ei ole hea lahendus. Parem on mullaproovid enne ja pärast, lubiväetise ostuarve ja digipõlluraamat. Maaeluministeerium tõi välja, et Euroopa Komisjon on korduvalt juhtinud tähelepanu sellele, et ainult põlluraamatu järgi kontrollimine ei ole piisav. Töögrupis pakuti välja, et GSM valve võiks olla hea lahendus. Ostudokumentide juures tuleks arvesse võtta ka seda, et üks ostja võib edasi jagada osa kogusest. PRIA tõi kontrolli poolelt veel välja, et GSM valve ei tõenda, mis töid põllul tehti, vaid näitab ainult seda, et traktor on põllul viibinud. Eesti Energia lüüsi, et materjali ei saa kaua põllu servas hoida – kiiresti tuleb maha panna. Töögrupis arvati, et saatedokument ja laotamise andmed põlluraamatus annaks piisava kindluse laotamise kohta. Samas tuleks seista ka selle eest, et põllumees ei too ebakvaliteetset lubiväetist kuskilt kohalikust katlamajast.

Sekkumislehes oli ettepanek kasutada tuhkasid või tuha ja lubiväetise segu, väetised peavad olema lisatud väetiseregistrisse. Toodi välja, et lisaks põlevkivituhale on võimalik kaltsiumi sisaldust tõsta ka sõelmeid kasutades. Hetkel on väetiseregistris vaid Nordkalk, aga oodata on lubiväetiste lisandumist, näiteks on 4

karjääri, kust lubjakivi hakatakse võtma. Toodi välja, et kogu lubjavajadust ainult põlevkivituhaga rahuldada ei saa, vajalik on ka lubjakivi või dolokivi kasutada. Lisati, et segu kasutamine ei saa olla kohustuseks. Tuha kasutamist tõendaks ostudokument. Ostudokumendi alusel saab teada, mida põllule viidi. Ilma ostudokumendita ei peaks põllumees vastu võtma materjali.

Töögrupis tõstati ka küsimus, mida teha põllumassiiviga, kus mingi osa on turvasmuld. Kas jätta see osa lupjamata või lubada lausalist väetamist kui turbamulla osa ei ületa mingit määra? Turvasmuldade tuvastamine käib läbi mullastikukaardi. PMK hinnangul turvastunud muldadega põldudest 90% ei ole enam turvastunud.

On kahte tüüpi lupjamist: säilitus- ja taastuslupjamine. Taastuslupjamil kasutatakse rohkem lubiväetist, aga kui soovitud tase on saavutatud, siis taseme säilitamiseks läheb tarvis vähem lubiväetist. PMK annab analüüside puhul vajadusel kaasa lubjatarbekaardi, seal märgitud, palju tuleb lubjata. Oluline on arvesse võtta, et erineva pH taseme juures on NPK omastatavas erinev.

Töögrupi liikmetelt küsiti, kas on selliseid alasid, kus ei peaks lupjamist lubama või kus lupjamine võiks mõjuda negatiivselt veele, mullale või elurikkusele. Arutelu käigus toodi välja, et liigirikkad rohumaad ja poollooduslikud rohumaad võiks välja jätta, püsirohumaid jälle peaks lupjama. Arutluse all oli ka liivmuldade lupjamine. Lupjamise positiivse poole pealt toodi välja, et see mõjub hästi mulla elurikkusele, aktiveerivad mulla elurikkust ja orgaaniline mass suureneb. Tehti ettepanek lupjamise temaatika viia ka keskkonnasõbralike praktikate töörihma.

Lisati, et põllumehele tuleb rõhutada, et kui happesus läheb liiga suureks, siis tuleb anda rohkem väetist, mis omakorda saastab keskkonda. PH peab olema 6,5 ja kaltsium 1500, siis omastab toitained hästi. Samas võime tekitada ka suuremat keskkonnakoormust. Näiteks kui fosfor on kõrge/kuhjunud, siis lupjamil fosfor vabaneb ja suuremas koguses, kui taimed seda omastada suudavad.

Arutelu tekitas kriteerium, et 5 ha toetusõigusliku maa kohta tuleb võtta mullaproov. Leiti, et proovivõtmisel peab lähtuma mullastikust. See on atesteeritud proovivõtja vastutus. Päeva teises pooles arutleti veel mullaproovide üle – põllu- või massiivipõhine. KSM toetuse puhul on mullaproovi nõue toetusõigusliku maa kohta, kuid sellises sõnastuses ei sobi see lupjamise meetmesse. Selle toetuse puhul mullaproovid peavad olema võrreldavad - algne proov ja nn võrdlev proov peavad olema samast asukohast (põld/massiiv). Praegu PMK poolt läbi viidud koolitustel vaadatakse massiivipõhiselt: kui on homogeenne mullastik siis vähem ja kui heterogeenne, siis tuleb võtta rohkem proove. Täpsustati üle, et selle sekkumise puhul on toetusõiguslik see maa, kus tahame lupjamist teha viie aasta jooksul. Mullaproovide puhul on KSM meetmes kohustuslik proovide võtmine põllumaadelt, lupjamise puhul lisanduvad rohumaad. Järgmise perioodi KSM-i veel ei tea, kui sekkumine jätkub, siis suur osa taotlejaid võtab 2020 ja 2021 järgmised mullaproovid. Toetuse taotlemisel oleks viie aasta vanused mullaproovid sobivad, kuna PMK labor teeb viimasel kahel aastal kõikide proovivõttudega ka kaltsiumi ja magneesiumiproovid. Lisati, et kahe aasta jooksul pärast lupjamist peaks kontrolli jaoks tegema mullaproovid, millest on määratud pH ja kaltsium. Lubjatarbekaardi jaoks on vajalik mullaproovist määrata fosfor, kaalium, pH, kaltsium ja magneesium. Lisaks on vaja teada süsiniku sisaldust, mille järgi lubjavajadus määrata. Pakuti, et PMK võiks teha eraldi paketi lupjamise mullaproovideks.

Sekkumise puhul peaks mullaproovid võtma koolituse läbinud proovivõtja. PMK ei akrediteeri proovi võtjaid, aga nad koolitavad. Mullaanalüüsid peaks tegema kokku lepitud meetodiga. PRIA tõi välja, et mullaproovide andmed oleksid x-tee kaudu kättesaadavad PMK-st. Atesteeritust ei hakka PRIA kontrollima.

Arutati võimalusi prioriseerida toetuse andmist. Toodi välja, et alustada võiks nendest maadest, mis on kõige happelisemad. Ettepanek ka CaCO_3 tonni järgi eristada, täisvajadusest teatud protsent võtta toetuse alla. Toodi välja ka, et pingerea moodustamisel võiks arvestada ka teiste kohustuste võtmist.

Toetusmäära diferentseerimise puhul pakuti välja pH alusel. Arutleti ka eelise andmist kaugematele piirkondadele, kuna transport moodustab ligi 90% kulutusest. Sellele toodi vastuargumendina uute karjääride lisandumist ja väetiseregistrisse saamist. Lisaks toodi paralleele ka piimasekotoriga, kus piima vedu saartele/saartelt samuti ei doteerita. Neli uut karjääri on lisandumas, kust tuleb lubjakivi ja need on üle Eesti laiali (nt Paide). Samas tekib lubjakivi kasutamisel täiendav heide lupjamisest, seega peaks meetme puhul kasutama ka tuhkasid. Toodi välja, et ainult tuhast ei pruugi piisata, parem on panna neid eraldi, tuhka külvi eelselt ja lubjakivi saab kasutada ebasoodsamatel hetkedel ja suuremates kohtades.

Töögrupi liikmete hulgast tuli veel ettepanek kaaluda 1-aastast kohustust.

Huumusbilansi kalkulaatori osas toodi välja, et hindamine võiks olla, kuid mitte nõudena ja see peaks olema lihtsam. Seda peaks käsitlema koolituse osana. KSM koolitus võiks anda põllumehele ka teadmisi lupjamisest. Kindlasti vajalik ka eraldi lupjamise koolitus. Koolituskohustust laiendada teenuseosutajale ei pooldatud.

Töögrupi juht võttis päeva kokku. Rohkem kokkusaamisi lupjamise töögrupil planeeritud ei ole. Täiendavaid kommentaare sekkumislehele oodati reedeks (14.02). Teise kohtumise järel täiendatakse sekkumislehte ja saadetakse töögrupi liikmetele kommenteerimiseks, peale kommentaaride saabumist otsustatakse, kas on veel vaja täiendavat kohtumist planeerida.